

בשנער

ידיעות קיבוץ הזרע - ט' אלול התשע"ז - 31.08.2017

שבוע הסכתא הלאומי | עמוד 13
שיר הלל לסבתות בסוף אוגוסט - שבוע
המאתגר ביותר בשנה

הבהרה לכתבה על גש"ר | עמוד 21
תיקונים לכתבה שהתפרסמה בגיליון
הקודם

"כְּסִיסְרָא כְּיָבִין, בְּנַחַל קִישׁוֹן" | עמוד 18
האם חרושת הגוים נמצאת ממש לידינו,
בתל זריק?

שלום כיתה א' | עמוד 4
הכרות עם שכבת א' החדשה

הצפרדע והבאר | עמוד 6
סיפורים סביב באר הצפרדע בגן חצב

עולים למגידו | עמוד 8
מלווים את מסיימי כיתה ו' לבית הספר
מגידו

אנחנו נמצאים בסופו של החופש הגדול, מזג האוויר משתנה לאט לאט והשינוי מורגש גם בטמפרטורת המים בבריכה. האבטיחים כבר פחות מתוקים, ענבים קשה למצוא והאבוקדו מתחיל להגיע. סוף סוף אפשר ללכת לישון בלי מזגן ואין ברירה, חייבים להודות (ובצער) שהקיץ נגמר!

ילדי הקיבוץ, בהם גם ילדיי, מתחילים ממש היום דרך חדשה ומרגשת. חלקם עוברים מסגרות בגן, חלקם עולים לכיתה א', וחלקם עוזבים את הקיבוץ בפעם הראשונה ומתחילים ללמוד במגידו. בגיליון זה נברך את ילדי כיתה א' החדשים ונפרד מילדי כיתה ו'. נאחל לכולם הצלחה בדרכם החדשה, עניין, התפתחות אישית והנאה. נחשף גם, בעזרתה של מרים גרוס, לסיפור הצפרדע והבאר של גן חצב. הבאר התגלתה מחדש בין סבך השיחים בשיפוץ האחרון של הגן והעלתה נשכחות לחברים רבים. הגיליון הפעם ארוך מהרגיל, שלושת השבועות שעברו גרמו להצטברות חומר ואפשרו לחברי המערכת יותר זמן לעבוד על כתבות. בגיליון יש גם תיקון לכתבה שהתפרסמה בגיליון הקודם על מרכז גש"ר. התיקון נוגע לסעיף התקציב המוקדש לחברים המבוגרים בקיבוץ ואני ממליצה לקרוא אותו.

אני רוצה שוב להזמין חברים שרוצים לקבל העתק מודפס להצטרף לרשימה. לדעתי זו הדרך הנעימה והבטוחה לקרוא את העיתון. למה בטוחה אתם שואלים? כי כשהעיתון מונח על שולחן המטבח או הסלון, בטוח תקראו ואילו דרך המחשב לא תמיד מגיעים לזה. השתתפות בעלות הדפסה עומדת על 7 ש"ח לגיליון. אם יוצא גיליון מצומצם (16 עמודים) העלות יורדת בהתאם ל- 5 ש"ח ואם יוצא גיליון ארוך במיוחד (זה הראשון שיוצא כך), התוספת בעלות עלינו.

נקודה אחרונה, עד עכשיו שלחתי את העיתון גם אלקטרונית לחברים דרך מערכת אוטומטית לשליחת מייל. לצערי, מערכת זו משמשת גם לשליחת דואר זבל ונחסמת על ידי מערכות מידע של הקיבוץ. יאיר ניסה לפתור את הבעיה אך ללא הצלחה. לכן מעכשיו אשלח את המיילים דרך רינה מהמזכירות בתקווה שכך יגיעו לתפוצה רחבה יותר.

שבת שלום ושנת לימודים מוצלחת לכולם,
נעה אלבוחר

**לכל ילדי חברת הילדים והנעורים, עם חזרתכם
לספסל הלימודים, אנו מאחלים לכם שנת לימודים
פורייה ומוצלחת. שתמיד תצאו מחוזקים מכל
האתגרים החדשים שיפיעו במסגרת הלימודים.
לילדי כיתה א' והוריהם שהופכים לתלמידים
שתהייה קליטה טובה וקלה בבית הספר,
שהנושאים יהיו מעניינים ושתלמדו הרבה דברים
חדשים.
שנת לימודים מהנה,
ממערכת החינוך**

מערכת בשער:

עורכת: נעה אלבוחר
עיצוב ועריכה גרפית: אנה
אבריאל
טל: 052-3990860
דוא"ל: bashaar@hazorea.org.il

כותבים: נעה אלבוחר, תמר
לפידות, צוות הארכיון, דובי
זמר, יעל כרמי, דני בינימין,
רוני כוכבי-נהב, דרור בן
יוסף, מרים גרוס, לאה
גולדברג, ארן ריילינגר, מורן
נסלבסקי פלד, בועז בש מרץ,
דני נהב, שבתאי פרידמן, ספי
מנור פלג.

הגהה: מרים גרוס

צילום תמונת השער:
Angelina Litvin on
Unsplash

הפצה: יעל טיקטין, רינה
רשקוב

דרושים:

כתבים על הנעשה בקיבוץ!

אחראי מדורים:

- תרבות ופנאי
- טיולים
- יצירה מקומית

אחראי המדור נדרשים
לרכז את החומר בתחומם.
למצוא ולשלב את הכותבים
המשתנים במדור שתחת
אחריותם. יכולות נדרשות:
לעמוד בזמן!

מצל טוב לעצוס אורן לרגל יום
הולדתו ה- 75.
אוסר, הנאה פחיי הפנסיה
החדשים, טיולים וכגובן הרבה
בריאות. אוהבים, חברי הזורע

מילה טובה

אני שולחת זר פרחים גדול של
תודה לרונית פלד!!! שביום
שישי, בשיא החום, הופיעה
עם חופריה, עוזריה הנאמנים,
לטפל בפיצוץ צינור מים
מאחורי ביתי, ונשארה שם עד
שהתקלה תוקנה!!! תודה חמה
גם לרן סלומון (אליו פנית
בתחילה) שהזעיק את רונית.
באותה הזדמנות יידעה אותי
רונית שבכל תקלה הקשורה
לבניין, ניתן ורצוי לפנות אליה
והדבר יטופל, גם ביום שישי או
שבת!!!

חשבתי לעצמי שעזרה כזו
שכה ברורה ומובנת לנו החיים
בקיבוץ, כלל וכלל לא מתנהלת
כך בכל מקום אחר בארץ.
אשרינו שכך זה אצלנו!

תודה ולהתראות,
מרים גרוס

4 | שלום כיתה א'

הכרות עם שכבת א' החדשה

6 | הצפרדע והבאר

סיפורים על באר הצפרדע בגן חצב

8 | עולים למגידו - מסיימי כיתה ו'

10 | בלדה לעוזב קיבוץ

ראיון עם גלעד אשור

12 | יצירה מקומית

בלוז לחופש הגדול / יעל כרמי

לא רק חרוזים / דובי זמר

14 | לודווינג טיץ (1897-1933), מנהיג

הנוער הנשכח - חלק ב'

כתבתה של רוני כוכבי

17 | העיקר הבריאות - החזרה לבית הספר

הצעות לארוחות בריאות ללימודים

18 | פְּסִיֶּרָא כִּיבִין, בְּנַחַל קִישׁוֹן

הקשר בין תל זריק לחרושת הגוים

20 | תרבות ופנאי

ספרים רבותי ספרים/בועז בש-מרץ'

בדיחת השבוע / ספי מנור-פלג

20 | הבהרה לכתבה הקודמת על גש"ר

22 | האם דייג אוהב דגים? או "סיפורו

של לוגו"

כתבתו של דני בינימין

23 | היה היה - ילדי הקיבוץ כותבים על

החופש הגדול

פינת הארכיון של קיבוץ הזורע

24 | היכן אני נמצא

חידת השבוע עם דני נהב

שלום כיתה א'

לרגל פתיחת שנת הלימודים נקבל בשמחה את שכבת א' החדשה של קיבוץ הזורע. נאחל להם הצלחה, עניין ושמחה בדרכם החדשה

סופי בן בנימין

אני אתגעגע לצעירים שנשארים בגן שקד וגם למטפלות. הכי אהבתי לעשות טיולים עם הגן. בכיתה א' אני אלמד לקרוא וזה יהיה לי כייף! גם כייף לי שאני אהיה בבית הספר יחד עם טוביה!

איל זינגר

כשאלמד לקרוא ארצה לקרוא את הדוד אריה בעצמי.

אילן מרמורי

כשאלמד לקרוא אשמח לקרוא ספר של הארי פוטר, אני מצפה שבכיתה א' יהיה כייף ולגן אתגעגע, בעיקר לסדנת היצירה, הדבקות וציור.

אלעד פלג

אני חושב שיהיה לי כייף בכיתה א'. אני יודע כבר לקרוא, אבל אני רוצה ללמוד גם לכתוב. אתגעגע מאד לשחק בחצר שבגן שקד.

ינאי פלד

הכי אתגעגע בגן לילדים הצעירים.

לוטם אוזן

לוטם שלנו עולה לכיתה א' בהצלחה מכל המשפחה.

שקד גץ

הכי אתגעגע בגן לביקורים בחווה. אני הכי מצפה בבית הספר להפסקות. ואחרי שאלמד לקרוא ארצה לקרוא המון מילים.

נעמי ברק

כשאלמד לקרוא ארצה לקרוא את הספר על בת הים הקטנה. בעיקר אתגעגע למשחק בחצר בגן שקד.

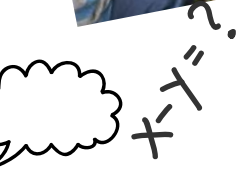

מסר מנור

אני מחכה ללמוד קריאה חשובון ולדעת מה מדענים עושים, אני רוצה לבנות טיל. אני גם רוצה לקרוא ספר על כדורגל. אני אתגעגע לחברים ולחצר בגן

אבינועם אלאור

אני אתגעגע לחברים הצעירים שהיו לי בגן. אני מצפה שבכיתה א' יהיו לי חברים חדשים ויהיה לי כיף איתם. כשאני אקרא כבר אני רוצה לקרוא ספר על גוף האדם.

נועם ברקאי

אני אתגעגע לחברים הצעירים שהיו איתי בגן, לפינת הבובות ולמשחקים בחצר. אני אתגעגע לטיולים ולפיקניקים שהיינו יוצאים אליהם ולסדנת יצירה.

עופר לנג-רביב

אחרי שאלמד לקרוא ארצה לקרוא את "הדוד אריה". למה? כי זה ספר טוב. בגן אתגעגע לפינת הבובות ולחצר. עדיין לא פגשתי את המורה שלי אבל אני מתרגשת לקראת כיתה א'.

ידדן שרגאי

אני נורא אתגעגע למטפלות ולילדים בגן. אחרי שאלמד לקרוא ארצה לקרוא לבד את "דוד אריה". אני מצפה שהמורה תהיה נחמדה ומקווה שיהיה לי כיף בכיתה א'.

אריאל אלבוחר

הכי אתגעגע לגן לחצר הגרוטאות כי כיף לשחק שם, גם לפינת הבובות. גם כיף לי לעלות לכיתה א'. אני אוכל לקרוא הארי פוטר ולדלג על כל הספרים והאחים שלי לא ידעו את הסיפור ואני אהיה לפניהם. יהיה לי גם כיף להכיר חברים חדשים בכיתה א'.

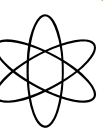

לילך מוריס

אני חושבת שבכיתה א' יהיה כיף, שאוכל לקרוא מאוד מהר, ואכיר חברים, ואלמד חשובון. אחרי שאלמד לקרוא ארצה לקרוא את קפטן תחתונים. והכי אתגעגע - לסדנה שבה אני עושה יצירות שמדהימות אותי.

שקד מענית

אני כבר יודעת קצת לקרוא אבל רוצה ללמוד לקרוא יותר טוב, כדי להקריא סיפורים לאחים הקטנים שלי, בר וגל. אני עדיין לא יודעת למה אתגעגע בגן כשאהיה בכיתה א' כי אני עוד לא בכיתה א'.

הצפרדע והבאר

קורות הבאר עם הצפרדע מגן חצב

על קורות הצפרדע והבאר מגן חצב, מי בנה, לאן הועברה ומה הקשר של כל זה ללאה גולדברג בכתבה הבאה / מרים גרוס

תזכיר להם נשכחות. בהזדמנות זו, שהבאר נחשפה אוסיף שני סיפורים בהם היא מעורבת:

לאה גולדברג והצפרדע
כאשר ילדי קבוצת "אורים" למדו את הנושא "המשוררת לאה גולדברג", בסיום הנושא, הם שלחו מכתב למשוררת הנפלאה והזמינו אותה להשתתף במסיבת הסיום של הנושא. לאה החזירה להם מכתב (המצורף כאן) ובו הסבירה מדוע לא יכלה להגיע למסיבה. היא הוסיפה עוד כמה מילים על הבאר והצפרדע מה שמוביל אותנו

לסיפור השני...

"אמרה לו קוה קוה וקפצה לבריכה..."
לאבא שלי, מאיר מירון ז"ל, היה אח אשר חי בחיפה. דודי זה היה חבר של לאה גולדברג ובאחת הפעמים שלאה ביקרה אותו הם נסעו לבקר בקיבוץ שלנו. לאה ראתה את הבאר עם הצפרדע שניצבה על המרפסת של גן חצב, התרשמה ממנה מאוד ורצתה לכתוב עליה שיר. את השיר היא לא הצליחה לסיים ואת הסיבה לכך היא הסבירה באותו מכתב שכתבה לילדיי הקבוצה. אולי היום, כשהבאר והצפרדע יצאו ממחבואם, מישוהו יוכל לכתוב עליהם שיר....!!

בשנת 1953 נבנה גן חצב שנקרא אז "גן טליה". ארנון תמיר ז"ל בנה על מרפסת הגן באר עליה יושבת צפרדע אשר מפיה יצאו מים (כפי שרואים בתמונות). בוגרי בוגרי הגן בוודאי זוכרים בגעגועים את הצפרדע אשר מפיה נהנו לשתות מים. בשנת 1983 שופץ הגן בפעם הראשונה. במהלך השינוי הגדילו את המרפסת ואת הבאר העבירו לגינה היפה שבצד הגן.

הצמחים הלכו וגדלו ולאט לאט, כמו בארמון של היפהפייה הנרדמת, כוסתה הבאר ונעלמה בין עלי הצמחים. כאשר נכדי תום

הגיע לגן חצב, לוטם, אבא שלו, ראה את הצפרדע המוסתרת בגינה והחליט שצריך לחשוף אותה. הוא שינס מותניים, גזם ועדר, וגילה את הבאר הנעלמת. תום כבר עזב מזמן את הגן והבאר שוב חזרה ונעלמה בין עלי הצמחים.

היום, כאשר הגן עבר שינוי נוסף, פניתי אל רכזות החינוך בהצעה שזה הזמן הנכון להוציא את הבאר מהגינה. והנה, לשמחתי הרבה, גיליתי שהבאר הוצאה מהגינה והיא ניצבת בקדמת הגן, ואולי בהמשך שוב תוציא הצפרדע מים מפיה לשמחת ילדי הגן ולשמחתם של בוגרי הבוגרים של הגן וכך

לאה גולדברג, רות ומאיר מירון, אדי (הדוד שהיה מיודד עם לאה). 1956.

רעה ברקאי וברוריה אופנהיימר. צילם אשר בנארי, 1958.

מכתבה של לאה גולדברג לילדיי גן חצב, קבוצת

אורים, 27.11.1958

תשובה למכתבכם עם סיום הנושא "לאה גולדברג"

שאני מצטערת על כך יותר מאשר אתם, כי בינתיים נודע לי שהיה לכם פנס-קסם ועוד כל מיני דברים מעניינים שרציתי להראות ולשמוע. ויותר מכל רציתי להכיר אתכם. בכלל אין לי מזל עם קבוץ הזורע. פעם הייתי אצלכם כמה שעות וראיתי את הצפרדע היפה שליד בית-הילדים. רציתי לכתוב שיר על הצפרדע ולהדפיס אותו ב"משמר

ילדים יקרים, תודה רבה על מכתביכם וציוריכם. רציתי מאוד לבוא אליכם לחגיגות סיום הנושא, אך לא הצלחתי: יש לי נזלת ממש כמו שתיארתי אותה ב"ניסים ונפלאות", וכיוון שהייתי חולה לפני זמן-מה, אסר עלי הרופא לנסוע. והנה כך שלא ענית לי לכם זמן רב כל כך וגם לא באתי אליכם. אני בטוחה

ובינתיים אני שכחתי מה רציתי לכתוב על הצפרדע מהזורע ולא נזכרתי השיר נפסק. וכך לא כתבתי, לא לילדי הזורע ולא לילדי ירושלים.

השירים אינם אוהבים כשמפסיקים אותם באמצע. אני כבר ראיתי זאת לא פעם. כשמפסיקים אותם באמצע הם בורחים.

אולי יבוא יום ואכתוב שיר אחר לילדי הזורע. ואולי יבוא יום ואוכל לבקר אתכם. אני שומעת שהצפרדע שלכם אומרת לי:

קוה, קוה
טוב שאת מקווה.

ובכן הבה ונקווה.
שלכם לאה גולדברג

לילדים", כדי שכולכם תקראו ושזה יהיה שיר המוקדש לכם. התחלתי לכתוב כך:

בהזורע ישנה צפרדע,
יפה, באבן חצובה,
כל ילד לפעמים שומע

איך היא אומרת לו "קוה-קוה".

כתבתי את 4 השורות האלו והנה צלצלו בדלת, ובאה שכנתי אילנה (היא בכיתה ב') לקחת ממני את מפתח הברז שבחצר כדי להשקות את הגינה שלנו. ראתה שאני כותבת והתחילה לשאול:

"את כותבת שיר לילדים?"

"כן", אמרתי.

"לאיזה ילדים?"

"לילדים מהזורע."

"ולמה את לא כותבת לילדים מירושלים?"

אמרתי לה שמה שאני כותבת לילדים מהזורע יכולים לקרוא גם ילדים מירושלים. אמרה לי "אבל אני רוצה שתכתבי במיוחד לילדים מירושלים." הבטחתי לה שאכתוב פעם גם לילדי ירושלים. ואז היא לקחה את המפתח והלכה.

"והבטחה מקיימים, אפילו אם זה לא נעים"

שיחה עם תמר לפידות חשפה בפנינו סיפור נוסף על באר הצפרדע. לפניכם סיפור על צפרדעים, נסיכים והבטחות שצריך לקיים / נעה אלבוחר

גרים לעברית. כמובן שכיוצאי גרמניה כולנו הכרנו אותו. כל קבוצת ההורים עמדה מסביב לבאר הצפרדע בזמן הקראת הסיפור, עשינו ריקוד או תנועות עם הידיים אך אינני זוכרת זאת במדויק. משפט אחד שנאמר שם נחקק בזיכרוני עד היום: "והבטחה מקיימים, אפילו אם זה לא נעים". המשפט הזה נשאר לי בלב, הוא משפט יפה גם ללא הקשר של סיפור נסיך צפרדע".

תמר מספרת לי שהזיכרון שלה עובד לפי תמונות עבר שהיא זוכרת בראשה, מעין סצנות מתוך הצגה, ומתנצלת שזה החלק היחידי שהיא זוכרת בבירור מתוך האירוע כולו. ואני חושבת לעצמי בראש, לפני חודש וחצי הייתה הצגת סיום בגן של בני הבכור, כדורי השוקולד היו נהדרים, אני הכנתי, אבל מעבר לזה קשה לי להגיד שהתוכנית האמנותית נחקקה בראשי. מזל שהיום יש פלאפונים וצילומי ווידאו כדי שגם אני אוכל לספר משהו בעוד 65 שנים מהיום...

מיה שפי ויעל אבריאל מקבוצת צבר, הקבוצה הראשונה שנכנסה לגן. צילם אשר בנארי, 1956.

כשיעל טיקטין שמעה שהולכת להיות כתבה על הצפרדע והבאר בגן חצב היא הציעה שאדבר עם תמר לפידות. לתמר, כך סיפרה, יש זיכרון מדהים וסיפור לספר על הצפרדע.

יעל ליוותה אותי לחדר והשאירה אותנו לבד. בהתחלה קצת חששתי, בכל זאת תמר כבר חצתה את גיל 100. התחלתי את השיחה עם דיבור איטי ובקול רם מהרגיל כדי שאהיה ברורה. מהר מאוד הבנתי שאין כלל צורך. לפני הייתה אישה מדהימה, בעלת חוש הומור וזיכרון נדיר והשיחה הייתה חברית ונעימה.

את הצפרדע פגשה תמר לראשונה בחנוכת הבית של גן חצב החדש, בנה יורם היה מילדי הגן הראשונים, קבוצת צבר. בקבוצה הייתה גם יהודית רון, ביתו של וולטר רון. באירוע חגיגי הוזמנו כל ילדי הקבוצה עם הוריהם והתאספו סביב הצפרדע. הצפרדע הייתה מעין מזרקה וצינור מים הוציא מפיה מים בהם ניתן להשתעשע.

תודה תמר, על השיחה, הסיפור, וההיכרות, היה לי לעונג!

"וולטר היה אחראי על התוכנית האמנותית" מספרת תמר, "הוא תרגם את הסיפור "נסיך צפרדע" של האחים

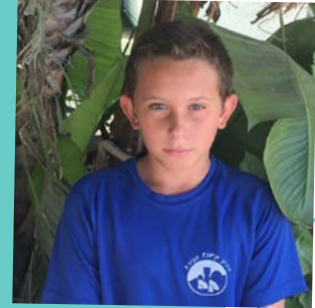
עולים למגידו

לפניכם מסיימי כיתה ו' שממשיכים את לימודם, הפעם מחוץ לקיבוץ, בבית הספר מגידו. נאחל בהצלחה לכולכם בזרככם החדשה.

הדס מרקוביץ'

הכי אתגעגע לשטויות בשיעורים. לילדי כיתה א' החדשים: תהיו אמיתיים. לא לפחד מאף אחד. אני מצפה לבית הספר החדש ולהכיר אנשים שאני לא מכירה.

אור נחומי

הכי אתגעגע לעובדה שהייתי הכי גדול בבית הספר. המלצה לילדי כיתה א': שלא יפחדו משום דבר. אני מאוד מתרגש להגיע לבית ספר חדש.

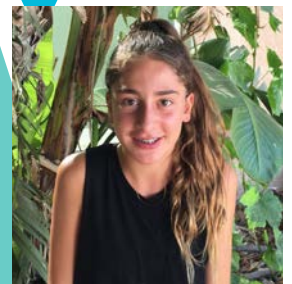
ניצן לי

הכי אתגעגע לצחוקים בשיעורים, ולגור צמוד לבית ספר. המלצה לילדי כיתה א' החדשים: להשקיע בלימודים ולהכין שיעורי בית, תנסו להכיר הרבה חברים חדשים, אני מתרגשת מהעובדה שבשנה הבאה מתחילים ללמוד יותר ברצינות ושנכיר חברים חדשים.

יהונתן ירון

למה הכי אתגעגע? לחזרות של המופע סיום. זו הייתה הפעילות המשמעותית ביותר. לילדי כיתה א' החדשים ארצה למסור שתהיו פתוחים להכיר חברים חדשים אני מתרגש לפגוש את הכיתה החדשה שלי וללכת עם טבע נאות כל יום (כי ביסודי אסור)

אלה בנארי

למה הכי אתגעגע? לעובדה שאני הכי גדולה, ולחומר הלימוד שיחסית קל יותר מהחומר שבחטיבה, למורים ולעשות צחוקים בהפסקות. הפעילות המשמעותית ביותר שביצענו בבית הספר: מופע הסיום, החונכות- פעילות שבה ילדי ו' מעבירים פעילויות שונות לידי כיתה א'. לילדי כיתה א' החדשים ארצה להגיד שלהתחיל לימודים זו חוויה כיפית ולא מפחידה, שתלמדו ותשקיעו ובהצלחה! לקראת השנה הבאה, מרגש אותי המפגש עם הילדים מעומרים ושנכיר חברים חדשים.

הילי פינטו

הכי אתגעגע, שהבית ספר קרוב ולא צריך הסעה. המלצה לילדי כיתה א' החדשים, אל תפחדו מהילדים שגדולים מכם - הם לא נושכים! אני מאוד מתרגשת שסיימתי יסודי ואני מתחילה תקופה חדשה.

שיר שטריט

למה הכי אתגעגע? לילדים בשכבות מתחילנו, לחומר הלימוד שהוא יותר פשוט מהחומר בחטיבה ולמורים. הפעילות המשמעותית שביצענו בבית הספר, מופע הסיום, הטיולים והטקסים. המלצה לילדי כיתה א' החדשים? שתזרמו ותשקיעו, כיתה א' זו כיתה מאוד כיפית אז אל תפחדו! אני מתרגשת לפגוש את הכיתה החדשה שלי ואת המורים והילדים החדשים!

אוריה כלב

הכי אתגעגע שבית הספר בלי הסעה. לילדי כיתה א' ארצה להמליץ, קחו את בית הספר בקלות. והכי מרגש לקראת השנה הבאה לפגוש את הכיתה החדשה.

שני אבריאל

הכי אתגעגע לכך שבית הספר קרוב לבית ולחברים. הפעילות המשמעותית שביצענו, מופע סיום והחזרות למופע סיום. לילדי כיתה א' החדשים, אל תפחדו מהילדים הגדולים. אני מתרגש לקראת הילדים החדשים בכיתה ומבית ספר החדש.

$$x - y = ?$$

כרמל שמע

למה הכי אתגעגע? לכך שבית ספר קרוב לבית ולא צריך הסעות. הפעילות המשמעותית ביותר שעשינו, מופע סיום והחזרות שגיבשו את כל השכבה. לילדי כיתה א' החדשים, אל תפחדו מהתחלות חדשות, ואל תדאגו אתם תמצאו המון חברים! אני מתרגשת לפגוש את הכיתה החדשה שלי ולהתחיל בית ספר חדש!

עילי פרכנר

הכי אתגעגע להפסקות לחברים מכיתה ה'. לילדי כיתה א' החדשים, אל תילחצו ותשקיעו בלימודים. אני מתרגש להיות בחטיבה ולפגוש חברים חדשים.

ארן כותב לנו פעם נוספת, והפעם על גלעד אשור. על נבחרת שומריה, הקריירה בחינוך גופני, עזיבת הקיבוץ הקמת המשפחה והחיים החדשים בערבה, בכתבה הבאה. ניתן ליצור קשר עם ארן במייל: areilinger1@gmail.com

גלעד אשור / ארן ריילינגר

בורנה" המיתולוגית לא השתתפתי, בכלל ב"ב כבר שחררתי קצת רסן.

ב-1974 סיימנו את המוסד. התגייסתי לגולני במטרה להגיע לסיירת. במבדקים הייתי יחד עם דרור (בקיש) בחולייה והתכרבלנו באותה "שמיקה" בלילה בחוף עכו. עברנו שנינו את המבדקים ועשינו יחד מסלול בסיירת. אין על סיירת גולני! את זה אני מבין עוד יותר עם השנים. יש שם משהו ישראלי יפה, צנוע ומקסים, קצת כמו הקיבוץ של פעם, זאת רוח היחידה. אני רואה את החברים שלי משם, חבר'ה משכמם ומעלה באמת. לפני כמה שנים חגגנו 40 שנה לגיוס ומאז אנחנו יוצאים כל חודש לטיול בליל ירח מלא וזה משהו מדהים. השרות הצבאי בסיירת זו אולי התקופה הכי מיוחדת בחיים שלי ואולי גם הכי יפה. חוויה מאד חזקה. לא ייאמן מה שלוש שנים יכולות לתת לך לכל החיים.

בנוב' 77 השתחררתי, חזרתי לקיבוץ ועבדתי במדגה. אחרי שנתיים נסעתי לטיול הגדול. טסתי עם עודד לנוי יורק ואח"כ טסנו ללוס אנג'לס ופגשנו את דרור ואופיר שחזרו מדרום אמריקה. משם טיילנו ארבעתנו כמה חודשים בארה"ב ממערב למזרח. הייתי עוד כמה חודשים בהולנד וחזרתי לקיבוץ, למדגה והייתי גם מדריך ומקשר של "שחף" ו"אילנות". ב-82 התחלתי מכינה באורנים ואחריה למדתי חינוך גופני בסמינר הקיבוצים. את נורית אחותי איבדתי בדצמ' 85, הייתי אז סטונדט בת"א ועודד ודרור באו אלי לשם ובישרו לי. כשסיימתי את הלימודים התחלתי מיד ללמד במוסד. אחרי שנתיים התחלתי גם לחנך ואחרי 4 שנים נבחרתי להיות רכז ספורט של המועצה.

גלעד אשור (גילי, גלעדו, "אשר גליק"), בן 61, בנם הצעיר של מרגלית וחנוך, אח של נורית וניצה. בקיבוץ ובמוסד היה בקב' שלהבת יחד עם דרור בקיש, עינת ליבנה, איל אופק, אופיר בר, עודד כהן, אסתי שפייר (הזארי) ועוד.

גלעד אשור מחופש להודי בחג פורים

גלעד: היינו קב' קטנה ודי חלשה במוסד ואני תמיד הייתי איכשהו המצפון של הכיתה ולקחתי על עצמי הכל, מדריך בשומר הצעיר ושות' ותמיד עסקתי בספורט. גולת הכותרת הייתה תמיד הכדורסל והנבחרת של שומריה שזכתה באליפות בתי הספר ב-1973. בד"כ הייתי שחקן אמצע אבל פעם אחת נגד גן שמואל תפסתי את משחק חיי ובוב גונן האגדי הזמין אותי אח"כ לנבחרת הקדטים יחד עם אור גורן.

נבחרת שומריה 1973 גלעד כורע מצד שמאל חולצה מס' 10

הזכייה המיתולוגית באליפות בתי הספר והנסיעה לטורקיה, זה הכל בא בהפתעה. קודם כל שבכלל זכינו באליפות, בתכלס זה הכל היה אור גורן. אח"כ הנסיעה לטורקיה, הייתה אז תקופה מטורפת של טרור וחטיפות מטוסים והיה ברור לנו שלא נוסעים, ואז בערך 10 ימים לפני הנסיעה הודיעו שנוסעים. מאותו רגע נכנסו

למשטר אימונים מטורף, 2-3 אימונים ביום, הרבה מאד אימוני כושר, אני זוכר את זה כמו היום. זו הייתה חוויה ענקית, מי שזוכר את התקופה מבין כמה הכל היה גדול, הזכייה הזאת ומה זה היה אז לנסוע לחו"ל. עד היום התלמידים שלי מתרגשים כשאני מספר להם על זה.

כשהיינו ב"ב פרצה מלחמת יום כיפור. חצי שנה לא למדנו ובעצם החזקנו

את הקיבוץ. עודד ואני בהדרכת יואב ירון עיבדנו את כל השדות של הקיבוץ וכשזה נגמר עברנו שנינו למדגה, כך התחיל הרומן שלי עם המדגה. בהצגת סיום י"ב "כרמינה

גלעד אשר

את חבצלת הכרתי כשביקרה את עצמונה (בת דודה שלה) בקיבוץ. אחרי שנתיים התחתנו. בשנת 87 נולדה הבת הראשונה שלנו, שרון. בתקופה הזאת של סוף שנות ה-80 להרבה אנשים, בעיקר לצעירים התחילו להיות בכל הקשור ללינה המשותפת. רצינו ששרון תישן בבית אבל לא אישרו לנו כי פחדו מתקדימים. בסוף זה הגיע לשיחה,

קמתי ודיברתי ואחריי דיברו הרבה חברים שאמרו שצריך לאשר לנו כי רצו שנישאר. אח"כ הייתה הצבעה וברוב לא גדול הוחלט נגד, זה היה בקיץ 90. יצאנו לשנת חופש ועברנו ליוקנעם.

אחרי 5 שנים ביוקנעם עברנו לנווה סביון, הייתי אז מנכ"ל איגוד הספורט העממי בישראל. יום אחד ראיתי מודעה בעיתון שמחפשים מורה לחינוך גופני בתיכון האזורי בערבה. ירדתי לשם לראיון ותוך דקות זה נסגר. אז לקחנו החלטה במשפחה שיורדים לערבה לסוג של שליחות לשנתיים שלוש, לערבה שנמשכת עד היום. הגענו לערבה בקיץ 97 והתיישבנו בספיר. כל המרכז של מ.א ערבה תיכונה נמצא בספיר. בשנים הראשונות לימדתי רק חינוך גופני, את כל הבנים בכיתות ז'-י"ב. אחרי כמה שנים

נהייתי גם מחנך, השנה אני מתחיל כבר מחזור שישי כמחנך. אחת הסיבות שאני פה כל כך הרבה שנים זה הנוער המקסים והאיכותי שיש פה, נוער נהדר שכיף לעבוד איתו. זה ממלא אותי בצורה בלתי רגילה. אני חי היום בהשלמה מאוד גדולה עם מה שאני עושה בחיים, זו זכות ענקית חינוך, זה נותן לי המון תוכן וסיפוק בחיים וכנראה שגם הצד השני מקבל משהו. הנוער פה לא

מנותק מהעולם אבל כן יש את העניין של הריחוק, הם רחוקים פיזית מכל העניין החומרי ועיקר הבילויים פה הם של שטח במדבר. יש פה עדיין איזה צד של תמימות ומצד שני גאוות יחידה עצומה. הם גם מטורפים בקטע של הצבא. אחרי השחרור הם עושים סיבוב כמו כולם אבל אח"כ יש חזרה מאד יפה לערבה כי הם רוצים לתת לילדים שלהם את מה שהם קיבלו. היום עובדים איתי 3 מורים שהיו פעם תלמידים שלי וזה כיף לא נורמלי.

אחרי 3 שנים בספיר ו-8 בחצבה עברנו לבית חדש

שבנינו ב'צוקים'. צוקים זה ישוב חדש יחסית בערבה, מאד מיוחד, קהילתי, לא חקלאי בכלל, עם אוכלוסייה מיוחדת, הרבה אומנים. זה גם מקום מאד יפה, גבוה ורחוק מהכביש. אני תמיד אומר שיש לי את הבית הכי יפה בארץ.. אין דברים כאלה. חשבנו שנגור בערבה כמה שנים אבל נשאבנו למקום והתאהבנו. אנחנו אוהבים את הערבה, את המדבר,

את השקט, לא מחפשים אקשן. גם הילדים שלנו מאד שמחים שהם גדלו פה. היום אני מאד שלם עם זה שאני גר פה אבל זה גם לא קל, בעיקר המרחק. חבצלת עבדה הרבה שנים כגוננת ובמקביל התחילה ללמד יוגה. היום היא רק מורה ליוגה אצלנו בבית ומאד אוהבת את זה.

ילדים. שרון, 30, נשואה ואם לשניים. חזרה בתשובה וגרה בישוב חוות דותן בצפון השומרון. מגיל צעיר מאד הייתה רקדנית מצטיינת וגם היום כדתיה היא רוקדת ומורה למחול. אחרי הצבא נסעה לרקוד באיטליה ושם התקרבה לדת. קיבלנו את זה בלי דרמות, הכל בסדר, היחסים נשארו אותו דבר. כשקורה דבר כזה תמיד נוצר איזה שסע במשפחה והשאלה רק מה גודל השסע ואצלנו יחסית באמת בסדר. למדתי דרכה להכיר את הציבור הזה של הכיפות הסרוגות שלא הכרתי קודם, מבחינת אנשים נטו יש שם אנשים מדהימים. מה שהכי מרשים אותי אצלם זה העניין של דרך ארץ, ערכים, זה משהו מדהים. הבן השני תומר, 25, מתחיל ללמוד בבאר שבע. שחר, 22, עדיין חייל. יסמין, עולה לי"ב, גם רקדנית מאד מוכשרת.

הזורע, וואו, מה אני אגיד על זה. הזורע בשבילי זה עדיין המון למרות שאני מגיע מעט.

זה בית ויישאר בית, תמיד. עדיין רוב חיי חייתי במקום הזה. אני מאד אוהב את המקום שהוא יפה בצורה בלתי רגילה, כל פעם שאני מגיע אני ממש חוטף מכה של יופי. יש לי זיכרונות וגעגועים מאד חמים לקיבוץ ולחברים שלי שם, חבר'ה שהיו איתך בכיתה זה ממש אחים, אבל אני מאד מתגעגע לקיבוץ ולא כל כך לקיבוץ. למרות השינויים עדיין בקיבוץ יש את רמת החיכוך הזאת שלא הכי מתאימה לי. יש לי זיכרונות מאד חזקים מהזורע, גם יפים וגם קשים אבל בסך הכל היה לי טוב ואני מאד אוהב את המקום."

קבוצת שלהבת במוסד. גלעד יושב במרכז

גלעד, דרוו, אופיר ועודד בטיול הגדול בארהב אחרי הצבא

תמונת משפחת אשור

בלוז לחופש הגדול / יעל כרמי

בטייפ סוני שחור הקלטתי את מצעד הפזמונים והשיר שהכי אהבתי היה 'שיר אהבה בדואי'. את השירים של סיימון וגרפונקל תרגמתי למחברת שורות חומה. ידעתי את כל השירים של להקת אבבא בעל פה וגם של הבי ג'יז. ראיתי את הסרט 'גריז' ולא האמנתי שיש באמת סרט כזה. חשבתי שאני חולמת.

בשבתות נסענו לים עם ההורים. וכשהגענו למגרש החניה התחיל טקס הכיסוי. אבא, שלפי דעתי אהב את המכונית שלו יותר ממה שאהב אותנו, היה מוציא מהבגז' את הכיסוי שתפר לה במיוחד, מנער, וכולנו נדרשנו לתפוס פינה ולמתוח עד שהמכונית הייתה מכוסה טוב טוב.

חמושים בחלוקי מגבת נוקשים מכביסות ושמש, צידנית, שמשיה, תיקי ים, כסאות מתקפלים ומטקות צעדנו בתהלוכה משפחתית קטנה לחוף. מתוך תיק ים פלסטיק גדול היה אבא מוציא קופסא ובה פלחי מלון ואבטיח עם גרעינים שחורים. כשהגשנו אותם לפינו, היו הטעמים האדומים והצהובים מתערבבים עם טעם חול ומלח וזה היה טעמו של הקיץ.

לצידנו, מסביבנו ומעלינו ישבו כל אנשי חדרה. חברים של ההורים, שכנים, הורים של תלמידים של אמא וכולם הוציאו מהצידניות קופסאות זהות עם פלחי אבטיח ומלון. ביצים קשות התקלפו מקליפותיהן, מלפפונים ירוקים שלמים בזוקים במלח וחול, לפעמים חצי עגבנייה.

'ארטיק', קרטיב שוקולד לימון' קרא איש הארטיקים הצרוב מחום, וכשהגיע אלינו והוריד מכתפו את קופסת הקלקר, הניח על החול ופתח את המכסה עלו מתוכה אדים קרים בטעמים מתוקים. ארטיק השוקו בננה השאיר עקבות צהובים על בגד הים שנשטפו אחר כך עם הגלים או בזרם המים הקרים של מקלחת החוף.

הלומי שמש וחול חזרנו בשורה יגעה למכונית, עוצרים פעם אחת ליד גלגלת הנפט, מעבירים את כפות הרגליים על שערותיה הנוקשות, ופעם שנייה ליד ברזי הרגליים. ואבא, אחרי שהיה מקפל טוב טוב את כיסוי המכונית ומלטף אותה קצת תוך כדי, הורה לנו לשבת עם הרגליים בחוץ, הברישי אותם במברשת חזקה ואחר כך שטף את רגלינו במים.

אחרי הצהריים נפרסו שוב פירות, אייס קפה נמזג לכוסות שנבחש בכפיות ארוכות. מרפסת, ונטילטור, אבא בגופייה, אמא בשמלת קיץ קלה וגרגרי חול שנשארו בין האצבעות גם אחרי המקלחת.

אני עדיין אוהבת את הים, בעיקר אחרי הצהריים. חוף אולגה הוא החוף היפה ביותר בעולם, בעיקר אם מרחיקים דרומה ויושבים מתחת לרכסי הכורכר. ואין אף טעם שישווה לארטיק שוקו בננה, ולפירות עם קצת חול נגרס בין השיניים.

היה ים. הרבה ים היה בחופשים הגדולים שלי. חוף אולגה היה החוף 'שלנו'.

לתוך הילקוטים בין ספרים, מחברות וסנדוויץ' גבינה צהובה עטוף בנייר פרגמנט, הכנסנו בגד ים ובסוף יום לימודים ולפעמים גם באמצעו, נדחסנו לשירותים הצרים בתיכון חדרה, לבשנו אותו מהר, מציצות לראות של מי בגד הים יפה יותר, התחננו אל השומר בשער שייתן לנו לצאת, משחדות אותו עם חצי כיכר לחם שקנינו במכולת הצמודה לתיכון וברחנו לים.

נסענו באוטובוס 'אגד' בקו המגיע מהעיר עד הים, שלא שמע על מזגן, ורצפתו רופדה בחול ים מרגלינו, מהכפכים, הצידניות וסלי הפלסטיק של הקונים בשוק. ושם, חפרנו גומות עמוקות בחול שהתאימו בדיוק למידות גופינו. מיטת חול נעימה וקרירה שקיבלה אותנו באהבה. מרחנו את עצמנו בשמן אגוזים ותינוקות והתחלנו במלאכת השיזוף. כשחזרתי הביתה שלוקה ואדומה, מרחח לי אמא לבן על הגב השרוף.

לכל מקום רכבתי על אופניים. לספרייה ולצופים, עולה ויורדת עליהם תוך כדי רכיבה.

גזרתי חולצות ומכנסיים, ניסיתי ללכת יחפה על הכביש החם בלילה אחרי שגמרנו לשבת על 'הברזלים', עוברים את העיר לאורכה ולרוחבה שוב ושוב, ממאנים להיפרד. מוכי חום, מבטים וכיסופים למשהו לא ברור.

את הספרים קנינו בחנות של ליברמן, בפיאצה מול הבנק, ליד המעדנייה עם סלט תפוחי האדמה הטעים ביותר בעולם. אדון ליברמן היה דתי גבוה ורזה, לבוש תמיד בחולצה לבנה ומכנסיים אפורים והכיפה נראתה כאילו היא עומדת לנשור מראשו. לאשתו הייתה תסרוקת בננה גבוהה ומספר על היד. והמספר הזה על היד, עד כמה שניסיתי להסיר ממנו את מבטי לא הצלחתי, ולא יכולתי שלא לחשוב איפה עמדה גברת ליברמן כשקעקעו על זרועה את המספר הזה, באיזה תור, על איזו רמפה, באיזה מגרש, ועד כמה היד הנושאת את המספר הופכת כבדה והעין הרואה אותו מתמלאת בפחד.

שבוע הסבתא הלאומי

אני סבא צעיר לחמישה מחצי שנה ועד שש שנים אחרי הצהריים, שלוש פעמים בשבוע אני מתייצב אצלם, לראות מה העניינים...

מפנק אותם, משחק איתם נותן דרוור לרעיונותיהם משביע את רעבוני לנכדים ועל הדרך מסייע להוריהם...

ומידי פעם עם עצמי מתלבט האם אני סבא טוב באמת ושאני מתמלא בגאווה אופיינית אני נזכר בך - הסבתא המשקיענית!

את, שלעולם בכוננות נכדים ברגע עוזבת הכל, ולעברם דוהרת ילד חולה? צריך עזרה בבית? או לשלוח את ההורים לזמן איכות לסרט?

סבתא אוהבת לא מתלוננת מגיעה, מתארגנת, מיומנת ומנוסה בגובה העיניים משחקת, מקריאה יוצרת ובין לבין גם כלים וכביסה...

ואת, הבת או הכלה - לידיעתך סבתא מתמצאת בביתך, לא פחות ממך מכירה כל פינה, כל מגירה, כל אביזר מפעילה מכונות, שום כלי לה לא זר...

שלהי החופש הגדול הם שלה שבוע הסבתא הלאומי כי בימי ההיערכות בחינוך על מי נסמוך, על מי?

ההורים התשושים "נמלטים" לעבודה ואת עם הנכדים בקצב מואץ גם סבתא, גם אמא, גננת וסייעת והכל בגוף מבוגר, אך אנרגטי ונמרץ!!

ולמי שאין סבתא כמך חבל עליו, הוא ממש בברוך כי בכסף ניתן לקנות המון דברים בית גדול, אוכל גורמה, מנקות ועוזרים רכב עם נהג ומורים פרטיים אך סבתא, בכסף לא תקנו בחיים!!

סבתא היא הורה נוסף, חלק מהמשפחה שתמיד תופיע עם חיוך של שמחה

לעולם לא חולה, לא מצפה לתמורה כי חיבוק מהנכדים זה כל שכרה...

וכשאני חושב עלייך, סבתא אני יודע את התשובה הברורה: בקטע הזה לעולם לא אשווה לך למרות שאני, איך לומר, סבא לא רע...

ועל כן לך הזמר והתהילה לך כל היקר והכבוד מנכדים, הורים וכל הקהילה שמקווים שכוחותייך יעמדו לך עוד ועוד!!

הורים הצטרפו אלינו - קבוצת "הורים-ערים" הזורע

הקיץ הסתיים אך תקופת החגים לפנינו: שוב זמן פנוי, שוב היום והלילה מתהפכים, שוב אין מסגרת קבועה, רק הסתיים החופש ושוב אין שיגרה. אירוע האלימות האחרון חיזק שנוכחות הורית תסייע ביצירת סביבה בטוחה לבני הנוער, כזו המאפשרת תחושת חופש והנאה בתוך גבולות.

קבוצת "הורים ערים" הנה קבוצת הורים מתנדבים מהזורע שיסתובבו בשעות הלילה (02:00-23:00), במקומות הבילוי של הנוער בישוב, מצויידים בכיבוד ☺ ובכוונות טובות. מטרת הסיורים לאפשר דיאלוג עם בני הנוער במקומות הבילוי שלהם בישוב ולהשפיע על הפחתת התנהגויות סיכון. שיח מגובה העיניים, לא ממקום שיפוטי שלא פוגע בפרטיות של בני הנוער, תוך שמירה על אתיקה וסודיות יאפשר שיתוף פעולה והדדיות בתהליך.

ההורים בשטח אינם שוטרים ואינם מחליפים את אחריות הורי הנערים

התורנויות יהיו בעיקר בסופי שבוע וסביב אירועים מיוחדים, התדירות תלויה בכמות המתנדבים. הקבוצה תלווה בהדרכה מקצועית של אור מאיר, מתאמת הרשות למלחמה בסמים ובאלכוהול במועצה.

קבוצת הורים כבר החלה את פעילותה אך נשמח להרחבת השורות! הורים שמעוניינים להתנדב יותר ממוזמנים ליצור קשר עם אורית אבריאל. ניתן ליצור קשר במייל

av_riel@hazorea.org.il

לודוויג טייץ (1897–1933) מנהיג הנוער הנשכח

– חלק ב' / רוני כוכבי-נהב

מוקדש להוריי – חנה ומאיר נהב, ולחברי ה"זורקלויטה" מייסדי הזורע

כשנפרדתי ממנו, לא היה לו זמן, הוא אמר (בערך), שלא נראה יותר. כשאמרתי, שבעוד שנתיים אבוא לבקר את ההורים שלי, הוא אמר: "שנתיים זה המון זמן". [...] יש לי תחושה שהכול מתמוטט מאחוריינו, ועלינו לעמוד על הרגליים כאן בארץ החדשה ובחיים החדשים, כמה שיותר מהר. זו הרי התקווה היחידה שיש לנו, והשמחה היחידה שנשארה לנו, להשתתף כאן ביצירה.

ובכן, זה מה שהיה ידוע לי – שטייץ נפטר משטף דם ושמותו היכה בתדהמה את הוריי; שמותו הוא אבדה נוראה ליהדות גרמניה; וגם – שהיו שמועות שונות באשר לנסיבות מותו. זמן מה לאחר העבודה על המכתבים הללו, הגעתי בטיוול ליגור, ושם קראתי בשלט של המועצה לשימור אתרים, שהוצב במקום שעמד בו "בית הספר למלאכה על שם לודוויג טייץ":

בשנת 1937 הוקם ביגור "בית ספר טייץ" לזכרו של ד"ר לודוויג טייץ, ממנהיגי יהדות גרמניה שנולד בשנות 1897 ושם קץ לחייו בשנת 1933 בעקבות עליית הנאצים לשלטון.

כשהתחלתי לחפש, האם מת משטף דם או התאבד, ומה ידוע על טייץ באינטרנט, התברר כי אין אתר המוקדש לזכרו ואין ערך בוויקיפדיה וכי החיפוש המקוון מוביל אל בית הספר שהיה ואיננו, ואל ספרו של גוסטב הורן שראה אור ב-1980 בגרמנית, ולמעט המבוא לא תורגם: "נוער יהודי במעבר – לודוויג טייץ (1897–1933) חייו וזמנו". עוד מצאתי אזכור של טייץ, ברשימה מאת חנה אוריאל על דודתה, תיארה נתן, ידידתו-אהובתו של טייץ (שלאחר עלייתה ארצה הייתה לאחת מחלוצות העבודה הסוציאלית והגירונטולוגיה בישראל) ושם נכתב, כמו בשלט ביגור, כי טייץ התאבד. גם נעמי שפהרד בספרה, בהקשר של ידידות טייץ ווילפריד ישראל, כותבת כי טייץ התאבד, וכי וילפריד האשים עצמו על שלא דאג לו די הצורך. בתדפיס שקיבלתי מחנה אוריאל על תולדות חייה של תיארה, היא מספרת:

[...] טייץ היה משוכנע שהמצב רק ילך ויחמיר ובאותו ערב דיבר איתי על העתיד שלי, ואמר שעלי לעבור לשווייץ [...]. הוא הבטיח שמאוחר יותר יבוא גם הוא ואז, כך אמר, יהיה לו לאן ללכת. לפנות בוקר הוא

אל סיפור חייו של לודוויג טייץ התוודענו בגיליון הקודם. בכתבת המשך זו נראה מה הקשר בינו ובין רוני כוכבי, כתבת מאמר זה, נתעמק בתעלומה של מותו בגיל צעיר ונגלה כיצד דווקא ביער שלנו הוקמה מצבה לזכרו.

מה ללודוויג טייץ ולי – ולמה נזעקתי להעלות את זכרו?
הצטלבות מקרית עם שמו לאחרונה, עוררה את סקרנותי. תוך תרגום מכתבי הוריי משנת 1933 שעליו אני שוקדת, נתקלתי בשמו פעמים אחדות, כאדם הקרוב להם קרבה אינטימית, וככתובת לעצה והדרכה בכל צעד מחייהם. הם ראו בו חבר בוגר, מנטור, יועץ וכתובת לכל דבר. בכך כנראה הם לא שונים מבוגרי התנועה האחרים, שאף הם נמנו על חוג ידידיו של טייץ, ואנשים שפעלו בקרבתו, כמו גוסטב הורן, יוסף שתיל, ולטר רון, יוסף אמיר, מנחם גרסון ורבים אחרים.

בנובמבר 1933 כבר היה אבי מאיר נהב, בפלשתינה בקיבוץ גשר, בקבוצת חלוץ לקראת עליית הקבוצה כולה כמה חודשים לאחר מכן, בינואר 1934. אמי, חנה נהב שהייתה עדיין בברלין, כתבה למחרת מותו של טייץ ב-4 בנובמבר 1933:

בדרך הביתה מארוחת הצהרים, פגשתי את פריץ א' [ארונהיים] שאמר לי שטייץ נפטר כתוצאה משטף דם. מהרמן [מנחם גרסון] שמעתי כך: הוא [טייץ] היה אתמול, ערב שישי [3.11], יחד עם וילפריד עד רבע לארבע [לפנות בוקר], הגיעו הביתה כאשר פולדי [ליאופולד קו – היה מזכיר, נהג ועוזר לטייץ] כבר ישן. פולדי התעורר ב-7.30 בבוקר לקול נפילה. טייץ היה בדרך לפרוזדור ונפל חסר הכרה. פולדי הזעיק שני רופאים, שרצו לקחת אותו לבית חולים. בדרך לשם הוא לא שרד. אני חושבת שאחרי הנפילה הוא לא חזר להכרה.

זה ממש נורא. יש לי הרגשה שיהדות גרמניה אבודה, אם אובדים לה הטובים ביותר בכל התחומים. וטייץ היה אחד הטובים ביותר.

בתשובתו מה-15 בנובמבר 1933, מודה לה אבי: [...] כשהיינו בירושלים נודע לי שטייץ נפטר. אני מודה לך על המכתב שמבטל את כל השמועות עליו. מותו הכה בי בעוצמה רבה, כפי שאת יכולה לדמיין. בדיוק התכוונתי לכתוב לו מכתב על חייו כאן [...]

התאבד. אני חושבת שהוא ירה בעצמו. היה לנו ערב מאד יפה ולא היה לי מושג מה עומד לקרות. [...] למדתי מזה הרבה. איך את יכולה להיות כל כך קרובה למישהו, לבלות איתו ערב קודם, ולא להרגיש מה עומד לקרות. באותו ערב הרגשתי רק חמימות מיוחדת ופתיחות. בין אם התאבד ובין אם לאו – הגורמים למותו היו מצבו הגופני הירוד, המתח הנפשי האדיר שבו פעל ואף ליל מכות במרתפי ה-SA, בשבוע השני של יוני 33, כאשר נעצר – עם וילפריד ישראל וחברים אחרים – בעת ישיבת עבודה של הוועד המרכזי לעזרה ולשיקום. אשר לאפשרות כי טיץ התאבד – מצד אחד, יש לזכור כי רבים מבין היהודים, או "אויבי משטר" אחרים, בחרו בפתרון זה כנגד הייאוש וחוסר האונים לאחר עליית הנאצים לשלטון. לשאלתי, ענה חוקר הפרשיה של התאבדויות ברייך השלישי, כריסטיאן גושל (Goeschel), הוא השיב כי שמו של טיץ לא נכלל ברשימות שבידו, ועובדה זו מחזקת את ספקותי. אמנם, נראה כי גרסת ההתאבדות היא הנאמנה על הקרובים לטיץ ביותר – (ואולי הם ידעו משהו שאנחנו כבר לא נדע) ואולם אני נוטה להטיל ספק בהתאבדות מכמה סיבות: ראשית – משום שבימו האחרון, שהיה גדוש פעילות ציבורית, כמעט שלא היה לבדו ואיש לא חש בסימני מצוקה מצידו; שנית – משום שלא השאיר מכתב, שלישית – משום שסדר היום הגדוש ביום זה שידר מבט לעתיד. יוסף שתיל, שנלווה אליו במהלך אותו היום, תיאר שעה אחר שעה, מ-09:00 בבוקר ה-3 בנובמבר ועד 07:30 בבוקר המחרת את כל מעשיו של טיץ. התיאור תואם לתיאורה של אמי במכתבה הנ"ל, ונוספת רק עובדה אחת –

כשהעוזרת מרתה באה עם בוקר עדיין היה אור בחדר הרופא ובעלותה למעלה ראתה את לודוויג בפיג'מה בספרייה. כעבור שעה התעורר פולדי מרעש של נפילה. לודוויג שיצא מהספרייה התמוטט בפרוזדור. הוא היה ללא הכרה וניסיונות ההחייאה לא צלחו. בבית החולים כבר לא היה מה לעשות (Horn 1980, 236–237).

במשך כל השנים ניסה גוסטב הורן ליזום מפעלי הנצחה לטיץ. כיוון שהיה יערן, הוא עמד מאחורי נטיעת הגן לזכר טיץ ביער הזורע, ולאחר מכן ללא הצלחה ניסה למצוא מסגרת ראויה להנצחתו. כאשר נכזבה תוחלתו ממוסדות חיצוניים, נענה לפניית "הקרן על שם לודוויג טיץ" שפנתה להזורע כדי שישוחרר מעבודה, ונפנה לערוך את ספר ההנצחה. החומרים שאסף השמורים בארכיון הזורע, הם קרוב לוודאי הריכוז הגדול ביותר של תיעוד אודות טיץ. הדחף שהניע את גוסטב וחברי "ורקלויטה" נוספים להנציח את טיץ, נבע מתחושת "חוב של כבוד לאיש" ופעלו. עם פרסומו עורר הספר הדים בעיקר בעיתונות יהודית גרמנית ובארגונים של יוצאי יהדות גרמניה. אחת הכתבות

הבודדות בעברית הייתה זו של רות בונדי, במדורה "סימני דרך", בגיליון "דבר" 31.7.1981:

היקה הוא מין ההולך ונכחד: עוד מעט תיעלם המועצה של יהודים יוצאי גרמניה, ולא יהיה מי שיוציא ספר בגרמנית בישראל. בחמלה נטלתי את "לודוויג טיץ, 1897–1933, חייו וזמנו" – בעוד שנים מספר גם במערכות העיתונים לא יהיה מי שיכתוב על ספר ששפתו גרמנית. כבר המילים הראשונות, על "חוב של כבוד" שהניע את יוצאי גרמניה להעלות את דמותו של טיץ, החזירו אותי לעולם של אתמול, לציננות המופשטת של הומאניזם, סובלנות וכיסופים לשלמות. לשיבה אל היהדות של דור שני ושלישי להתבוללות בגרמניה. [...]

את רשימתה חותמת בונדי בהערה מרירה, המתייחסת לתקוותו של גוסטב הורן, כי ילדים יעברו ליד מצבתו של טיץ וישאלו מי היה: "ולי קשה להאמין שיש מי שישאל ואם ישאל, שיהיה גם מוכן לשמוע תשובה: "חוב הכבוד סולק, אך החשבון נסגר, עובר ולא שב". הצדק עמה. היום גם אין כבר מי שדוחף לכך, וכל בני הדור שהכירו את לודוויג טיץ, אף הם נאספו –

אֶל תּוֹךְ לֵב הָעוֹלָם
לוֹטֵי אֲדָרַת הַשְּׂכָחָה
וְהָיָה חֶקֶם הַתְּמִיד בְּלִי אָמָר.
(אברהם בן יצחק).

"בית הספר למלאכה ע"ש לודוויג טיץ"

שנים אחדות לאחר מותו של טיץ הוקם בקיבוץ יגור "בית הספר למלאכה ע"ש לודוויג טיץ". את הבניינים תכנן ובנה אריך מנדלסון, אחד האדריכלים החשובים ביותר שפעלו בארץ מאסכולת הבאוהאוס ואת המימון להפעלתו תרמה יהדות גרמניה.

שלט בית הספר למלאכה

רבים מהחניכים בשנים הראשונות עלו מגרמניה ובכל שנות פעילותו היה קשור עם "עליית הנוער". בית הספר נחנך ביולי 1937 ופעל כ-13 שנים עד סגירתו ב-1949. השלט הגדול שהוצב בחזית המבנה הוסר, הבניינים נמכרו לקיבוץ יגור ובית הפנימיה הוסב לבניין משרדים, ומשמש עד

בית ספר למלאכה על שם טייץ - כיום

היום כמשרדי המזכירות. בתי המלאכה שולבו והוטמעו בין מבני בית החרושת "לגיץ".

בית הספר למלאכה על שם לודוויג טייץ היה אמור להיות מוסד שיתקיים לדורות. ואולם - המוסד נסגר לאחר שנים מעטות ודרך הנצחה אחרת לא נמצאה עד היום.

בית ספר למלאכה על שם טייץ - אז

לסיום:

אני מקווה כי כתוצאה מרשימתו זו יהיה ניתן למצוא מידע זמין על לודוויג טייץ באתרי המידע ברשת (ויקיפדיה, אתר מכון ליאו בק, ארגון יוצאי מרכז אירופה).

כמו כן, הייתי רוצה שייעשה מאמץ לטפל בפירת הזיכרון לטייץ **ביער הזורע שתועשר גם בשלט הנצחה** שבו יימסרו בקצרה תולדות חייו האיש ועיקר פעילותו.

קרן הנצחה ע"ש משפחת מנחם (דודי, אדי ועומר)

משפחות מנחם, כהן, קינן והקיבוץ הקימו קרן להנצחת דודי, אדי ועומר ז"ל. מטרת הקרן לעודד ללמידה והרחבת השכלה. הקרן תעניק מלגות השתתפות בשכר לימוד מדי שנה בטקס האזכרה לדודי, אדי ועומר ז"ל שייערך בחודש פברואר. המלגה מיועדת להשתתפות בשכר לימוד של בני קיבוץ, חברים, עובדים במערכת החינוך, שהינם סטודנטים הלומדים לימודי תואר והעשרה במסגרת מוסד מוכר בתחומים של חינוך וידיעת הארץ. זכאים להגיש בקשה לקבלת המלגה מי שעומדים בקריטריונים הנ"ל וימלאו טופס הבקשה במלואו. את הבקשות יש להגיש עד סוף חודש אוקטובר. טפסים למילוי ניתן לקבל אצל מעיין ארז במשרדה בהנהלת חשבונות.

בברכה,

משפחות מנחם, כהן, קינן

ומעיין ארז יו"ר הקרן

מעגל נשי לקראת החגים עם הרבה הרפורמית מיכל קן - תור

♦ כמה מאתנו יודעות שיש לנו רבה רפורמית במועצה האזורית מגידו ?

♦ ואם יש - מה היא עושה ? איך ואיפה היא פועלת ?

♦ וכמה מאתנו באמת יודעות מה ההבדלים בין אורתודוקסים לרפורמים ??

לקראת החגים אנו פותחות עונה שניה של "מעגל נשי" ומזמינות את מיכל קן-תור לפגישת היכרות ולהרצאה - שיחה על **כח הבריאה** בתרבות היהודית, היכולת לברוא את העולם ועל הקשר **לנשים בוראות חיים**. וגם על מקצועות נשיים בתורה.

ביום ג' 12.9.2017 בשעה 19:30 במת"ן

כולן מוזמנות למפגש מיוחד של נשים שלפי המסורת שלנו יפתח בכיבוד ושתייה וימשיך במפגש מלמד ומרתק. בואו והביאו גם נשים "חדשות" מהמעגל הקרוב אליכן.

מחכות לכלכן - צוות "מעגל נשי"

עודדה, דפנה ומרים.

בברכה,

הנהלת גשר.

החזרה לבית הספר / מורן נסלבסקי פלד

אז החופש נגמר... והלימודים מתחילים... וצריך להכין כריכים לבית הספר...

המטרה: להכין לילד אוכל מזין ובריא.

המשימה (המורכבת): לשלוח את הילד עם אוכל בתיק ולמצוא את התיק ריק מאוכל בסוף היום!

הנה כמה עצות שיכולות להקל ולעזור:

- **תכנון:** כדי לא לשבור את הראש כל בוקר עם השאלה מה להכין, ולא לחכות זמן המתנה ארוך לקבלת תשובה מהילד, כדי שיהיה ברור לילד וכדי שנוכל להתארגן על המצרכים.

כדאי לכנס עם הילד ישיבה, ולתכנן יחד אתו מה הולכים לאכול בכל

בשבוע. אפשר ללוות את הטבלה בציורים להמחשה. חשוב לתת להם לבחור ולהיות שותפים בהחלטה אך גם להציב להם מספר אפשרויות מוגבלות וממוקדות, ברות ביצוע עבורנו.

- **אטרקטיביות:** מומלץ להכין ולארוז את האוכל בצורה אסתטית ומושכת. חיתוך של ירקות ופירות בצורה קצת שונה, צבעים שונים, ואריזה כזאת שלא תגרום לאוכל להיות סמרטוטי ועייף. קופסא עם תאים מופרדים לדוגמא יכולה לעשות את העבודה. הרבה פעמים ירקות בתוך הכריך שעומד זמן מה, גורמים לכריך להיות רטוב ולא כיפי...

- **עודדו אותם לגיוון כי אפילו להם עלול להימאס באמצע**

השנה מאותו הכריך עם אותו הירק.

- לחם / לחמנייה / פיתה / קרקר / פריכות - דאגו שיהיו **מקמח מלא**. הוא עשיר יותר בסיבים ויטמינים ומינרלים אשר תורמים לתחושת שובע לאורך זמן, רוגע ויכולת ריכוז וחשיבה.

- **אמצו את החוק: ירק אחד ופרי אחד לפחות לצד הכריך.** זיתים, עגבניות שרי, פלפלים, מלפפון, גזר, קולרבי, סלרי, פרחי כרובית חיה, תפוח, נקטרינה, מלון, ענבים... מה שהם בוחרים ואוהבים.

- **ממרחים - כמה שיותר ביתיים וכמה שפחות תעשייתיים ומעובדים:**

טחינה וחמוס בהכנה ביתית, ממרח זיתים, פסטו, ממרח עגבניות מיובשות / עגבניות מגורדות (פיצה) + גבינה צהובה, לאבנה עם מעט שמן זית וזעתר.

כמו כן אפשר ומומלץ להכין כריך עם חביתה / ביצה קשה (אפשר לבשל ערב לפני) / טונה

- **גם מתוק אפשר** - בחרו עם הילד יום אחד שבו יהיה ממרח מתוק (בריא כמובן) כמו: טחינה גולמית + סילאן / דבש, חמאת בוטנים ללא סוכר, ממרח תמרים, ממרח שקדים, ריבה.
- **נשנושים נוספים שאפשר להוסיף:** אגוזים ושקדים, חמוציות, גוג'י ברי, תמרים ממולאים בשקדים, גרגרי חמוס מבושלים, תפוח מיובש ללא סוכר, עוגיות טחינה / גרנולה ביתיות...

דוגמא לטבלה שבועית:

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	סוג לחם
לחם מלא	פיתה מלאה	לחמנייה מלאה	פיתה	לחם מלא	
טחינה + ביצה קשה	לאבנה + שמן זית וזעתר	חמוס ביתי	עגבניות מרוסקות / ממרח זיתים + גבינה צהובה (למשקיעים, אפשר בטוסט)	טחינה גולמית + דבש	ממרח
עגבניות שרי	זיתים, מקלות מלפפון	גזר, קולרבי	גלגלי מלפפון פרחי כרובית	תערובת ירקות חתוכים	ירק
ענבים	שזיף	נקטרינה	תפוח	בננה	פרי
תערובת אגוזים, שקדים וחמוציות	2-3 עוגיות טחינה.	2-3 תמרים עם שקדים	תערובת אגוזים, שקדים וגוג'י ברי	גרגרי חמוס מבושלים	נשנוש

"כְּסִיסְרָא כִּיבִין, בְּנַחַל קִישׁוֹן" (תהילים פג')

*מתוך מאמר שנכתב במדור "חדשות" באתר "רשות הטבע והגנים"

מיקומה של חרושת הגוים, עירו של סיסרא המוזכרת בספר שופטים, שנוי במחלוקת. דרור בן יוסף מציע לאתר אותה ממש לידינו, בתל זריק. הנימוקים לכך, הסימנים לזיהוי ואפילו מסלול טיול בנושא בכתבה הבאה / דרור בן יוסף, ממונה מורשת במחוז צפון, רשות הטבע והגנים

בין הצעות הזיהוי לחרושת הגוים יש למנות את הבאות:

1. **תל עמר**, בסמוך לשער העמקים (ו"פ אולברייט): לאור סמיכותו לנחל הקישון והשתמרות השם "אל חרתיה" בסמוך לתל.
 2. **תל רגב**, בסמוך לצומת יגור (ג' גרסטנג): תל זה שוכן אף הוא לגדת הקישון, אך מרוחק מאד מזירת הקרב: "בתענך על מי מגידו".
 3. **אזור הררי בגליל** (ב' מזר): כנגד ההצעה עומדת העובדה שאם סיסרא השקיפה מהחלון: "בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא בעד האשנב", כלומר מדובר ביישוב בנוי.
 4. **תל קרני חיטין** (צ' גל): במקום יש מצודה קטנה מתקופת הברזל 1, אך זו איננה מתאימה לגיאוגרפיה של זירת הקרב.
 5. **אל-אחואט**, מתחת ליישוב קציר (א' זרטל): לדעת חופר האתר יש זיקה בין סגנון הבנייה הייחודי של האתר לבין האדריכלות הסרדית (בניית נוראגים = ערמות אבן). זאת ועוד, לדעת החופר השם סיסרא מקורו בסרדיניה ואפשר שבאתר זה ישב חיל מצב של שבט השרדן שמקורו בסרדיניה (המקביל לשבט הפלשתים שמקורם בכרתים). הקושי בהצעה זו טמון בעובדה שמאתר נידח זה לא ניתן "ללחון" את שבטי ישראל ולשלוט בדרכים ובקרקעות. כמו כן, באתר טרשי זה לא נתגלה כל מקור מים ולא ניתן היה להחזיק בו מאות סוסי מרכבה.
- לאחרונה, לאור ראיות טקסטואליות וארכיאולוגיות, הצעתי לאתר את חרשת הגוים בתל זריק אשר בעמק יזרעאל, בסמוך לנחל הקישון (ליד קיבוץ הזורע). הסיבות לכך:
1. התאמת תל זריק מבחינה ארכיאולוגית / כרונולוגית (שטחו כ-20 דונם);
 2. התל ממוקם על הדרך הראשית יקנעם - מגידו, בסמוך לנחל הקישון ולצומת מגידו - אזור הקרב;
 3. בתל יש מקור מים קבוע (איתן) - עין זריק וניתן היה, פוטנציאלית, להחזיק בו עדר של סוסים (מקורות נוספים: נחלי גחר, השופט והקישון);
 4. מהתל יש תצפית טובה ומלאה לעבר הר תבור

שנים רבות עסקתי בניסיון לזהות את חרושת הגוים - עירו של סיסרא, שר צבאו של יבין מלך כנען. סיסרא ויבין נזכרים בספר שופטים (פרקים ד'-ה') כמי שלחצו את ישראל בחזקה במשך עשרים שנה. התקופה היא ימי ההתנחלות, בראשית המאה ה-12 לפסה"נ ושבטי ישראל ביקשו לעצמם דריסת רגל בארץ הנושבת, בעמקי הצפון, אך הדבר נמנע מהם בידי תושבי הארץ הכנענים ששלטו בערים המבוצרות.

סיפור מלחמת דבורה וברק בן אבינעם בסיסרא נודע בספר שופטים (פרקים ד'-ה') כאחד הקרבות המזהירים של חלק משבטי ישראל בכנענים ונכוננו לו הדים מספר בספרים אחרים במקרא. הסופר המקראי מזכיר את חרושת הגוים כמקום מושבו של סיסרא וצבאו, אך אינו מוסיף פרטים על מקומה של חרושת הגוים משם יצאו הכנענים למלחמתם בשבטי ישראל. השם חרשת הגוים הוא יחידאי במקרא ונזכר רק בזיקה למלחמה המדוברת. את מקומה של חרושת הגוים מחפשים החוקרים כבר קרוב למאה שנים, משנת 1922, והסוגיה עדיין שרויה במחלוקת. שתי גישות עקרוניות הוצעו בניסיון לאתר את המקום: האחת ביישוב קבע בולט (תל או חורבות) והשנייה בשטח פתוח בהר או בעמק (מעין מחנה צבאי ארעי).

הקריטריונים לזיהוי חרושת הגוים:

1. באתר קבע בעל שרידים ארכיאולוגיים מסוף תקופת הברונזה המאוחרת וראשית תקופת הברזל;
2. באתר הסמוך לגדתו של נחל הקישון, ואשר איננו מרוחק יתר על המידה מתענך ומגידו;
3. באתר השולט על דרך ראשית - שהרי לא סביר שסיסרא ימקם את חילו ביישוב נידח;
4. באתר בעל מקור מים קבוע לצורך השקיית מאות הסוסים ואנשי הצבא;
5. יש יתרון לאתר המשמר בו או בסביבתו רכיב מהשם חרשת הגוים;
6. באתר הצופה בבירור לעבר הר תבור, ככתוב: "לך ומשכת בהר תבור ולקחת איתך עשרת אלפים איש... ומשכתי אליך אל נחל הקישון את סיסרא..." (שופטים ד', ו-ז). שאם לא כן, מה היה הטעם בהטרחת הצבא הישראלי בטיפוס להר תבור?

● נמשיך לתל זריק בכניסה ל'פארק מנשה', מדרום לקיבוץ הזורע. תל זה הוא אחד המועמדים לזיהוי עם

חרושת הגוים עירו של סיסרא.

● ניסע לתל יקנעם (הכניסה מתוך יקנעם-עלית, יש שילוט מנחה עד לתל), אחת מ-31 הערים שכבש יהושע. ניתן להתרשם כאן ממיצג השכבות שיצרו כאן תלמידי בית הספר הסמוך, מתקופת הברונזה ועד לימי הביניים.

● מיקנעם נמשיך לתל קשיש המזוהה עם העיר המקראית "דבשת". כאן ניתן להבחין בשרידים מרשימים מתקופת הברונזה הקדומה.

● מקשיש נמשיך לתל עמר הסמוך לצומת העמקים. זהו אחד המועמדים לזיהוי עם חרושת הגוים, זיהוי שהעניק את שמו ליישוב הישראלי המודרני 'קרית חרושת'.

● מתל עמר נמשיך לתל רגב (הרבג') הסמוך לכפר חסידים, יש שזיהו תל זה עם העיר "אכשף" המקראית.

החיים לאורך הקישון דרשו בעבר סוג של הסדרה בין הערים בדבר חלוקת המים ויש לשער שלאורך הקישון התקיימה ברית ושותפות של התושבים שחיו ממימיו.

גזל טוב לזהבה וישה כהן
לרגל הולדת הנכד גבו, בן
לניצן ולקירה
נאחל שתגדלו אותנו בנחת,
אושר בריאות והרבה ביקורים
הדדיים

5. בהתאמה לכתוב: "לך ומשכת בהר תבור"; אפשר והשם "חרשת" השתמר בעין חשרת/

משחורה (כיום מעין אמי, כ-2.5 ק"מ צפונית-מערבית לתל זריק).

מלחמת דבורה וברק בסיסרא הייתה מלחמת שחרור צפונית בה זכו שבטי ישראל לחדור לארץ הנושבת ולבסס את מעמדם באזורים העשירים והפוריים של הארץ.

על חשיבות הניצחון יש ללמוד ממזמור פג' בתהילים המזכיר את האירוע בעל סממני הנס (ראו גם שמואל-א יב', ט). גיבורי הקרב, דבורה וברק, הצליחו להכות את צבא סיסרא המצביא הגדול בזכות תזמון נכון של רגע הקרב, בשעה בה גאה נחל הקישון וגרם לשקיעת 900 מרכבות הברזל. הפרשה נחתמת בגבורתה של יעל אשת חבר הקיני שהלמה בראשו של סיסרא.

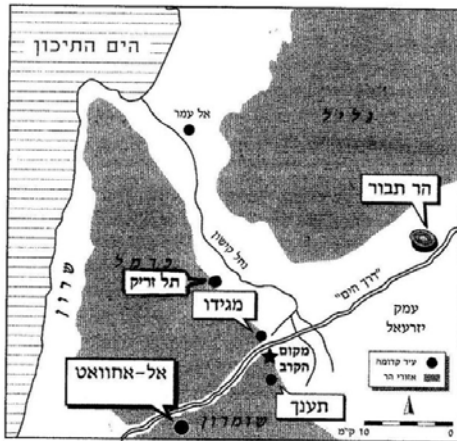
מסלול לאורך הקישון

● נחל הקישון, החשוב שבנחלי עמק יזרעאל, זורם ממזרח למערב: מאזור חבל תענך למפרץ חיפה. בתקופה העות'מאנית נקרא הנחל "נהר אל-מוקטע", עם זאת, ייתכן ומקור השם "קישון" מקורו במילה האכדית "קאשו" שפירושה 'לתת מתנה'.
● בדרכו עובר הקישון בסמוך למספר תלים ארכיאולוגיים

גדולים ששמשו בתקופת המקרא כערים חשובות השוכנות על דרך ראשית. בין התלים יש לציין את תענך, מגידו, אבו שושה, זריק, יקנעם, קשיש, עמר, רגב ואבו הואם.

● את מסלולנו בדגש על מלחמת דבורה וברק בסיסרא נתחיל בגן לאומי תל מגידו - מהתלים הנחפרים ביותר בארץ שלפי שירת דבורה שימש כאזור הקרב העיקרי "בתענך על מי מגידו".

● ממגידו נמשיך לתל אבו שושה הצמוד לקיבוץ משמר העמק, תל המזוהה עם העיר "גבע שמן", שיש המציעים לקרוא "גבע תמן" - כלומר, גבע שמונה. אגב, מתל זה פיקד גנרל אלנבי על גייסותיו בעת מלחמת העולם הראשונה.

מלחמת דבורה וברק בסיסרא

תל זריק, צילם דרור בן יוסף

הר תבור מתל זריק, צילם דרור בן יוסף

לחיות כמו פילוסוף - ביקורת ספר ומחשבות בהתאם

לפניכם ביקורת ספר העוסק בסתירה הפנימית בין התורות אליהן הטיפו הפילוסופים הגדולים המוכרים לנו, אפלטון אריסטו ועוד, ובין חייהם האישיים בהם כשלו בהתנהגותם המוסרית. דוגמאות מעניינות בכתבה הבאה / בועז בש מרץ'

סנקה, הפילוסוף הרומאי שהיה יועץ חצר לכמה קיסרים (כולל גירון הקיצוני והמטורף) הביא לעולם חיבורים מעוררי השראה כגון "מכתבי המוסר" והיה דמות לחיקוי מוסרי מאות שנים אחרי מותו. אולם, למרות הטפותיו לצניעות ופשטות הליכות, חי חיי מותרות והיה בעל אדמות, רכוש וממון רב. מעבר לפרדוקס של חיי הנהנתנים נשאלת השאלה האם היה זה מוסרי להיות יועץ לקיסרים בלתי מוסריים בעליל? האם נכשל באופן הייעוץ שלו? או האם היה המצב אף גרוע יותר לולא ייעץ להם?

"אוגוסטינוס הקדוש" היה מעין "חוזר בתשובה" ועבר מאמונה-לייט בזרם דתי פלורליסטי לאמונה קתולית קיצונית. הוא הטיף ואף רדף בפועל "כופרים" שחלקם היו חבריו לשעבר מ"חיי הקודמים". כל זאת מעלה את השאלה - עד כמה עלינו להיות בטוחים ואדוקים בצדקת הדרך שלנו? האם מותר לנו בשם תפישתנו את "המעשה הנכון" לכופף אחרים על פי כך? (במקרה זה עד מוות).

ז'אן ז'ק רוסו, שתפישתו והגותו הרומנטיים בדבר "האדם טוב מטבעו" השפיעו רבות גם בתקופתו וגם במאות השנים שאחרי מותו, לא היה "אדם טוב" בחייו. הוא הפקיר את רוב ילדיו מיד עם הלידה לבית יתומים, שבאותה התקופה, רוב התינוקות שהובאו אליהם מתו בתוך שנה! האם מדובר בסוציופוט? לפי הגותו, כמובן שלא, לפי מעשיו - אולי כן. אולי מדובר באותה הפרדה בין זכויות אנוש בסיסיות המגיעות ל"דומים לי" (בגיל במקרה זה) לזכויות המגיעות ל"שונים ממני". גם את בת זוגו ואם ילדיו שהייתה פילגש אפריקאית, שלח רוסו בחזרה לאפריקה בשם "הנראות החברתית המקובלת"

"לחיות כמו פילוסוף" (ג'ימס מילר) מציג את חייהם של 12 פילוסופים מרכזיים, בשילוב עם יצירתם והגותם: סוקרטס, אפלטון, דיוגנס, אריסטו, סנקה, אוגוסטינוס, מונטן, דקארט, רוסו, קאנט, אמרסון וניטשה. בקוראי את הספר לא יכלתי שלא לתהות על הסתירה שעולה בין אופן חייהם, החלטותיהם ומעשיהם של חלק מאותם פילוסופים לבין הגותם מעוררת ההשראה.

את חייו של הפילוסוף הראשון בספר - סוקרטס, אף אחד לא יודע להעריך (ולבקר) כראוי. זאת משום שהן חייו והן הגותו לא הוא כתב בעצמו אלא תלמידו אפלטון בצורה של מיתוס. סוקרטס מוצג כ"אדם ופילוסוף מושלם" שחיי ופועל לפי אמונתו, אפילו במבחן האולטימטיבי בו היה בסכנה לחייו. גם בעת זו הוא מעדיף להיות מוצא להורג מאשר לחזור בו מדבריו בפומבי.

בתיאור חייהם של חלק מהפילוסופים האחרים, בהם הדיוק הביוגרפי-היסטורי טוב יותר, מוצגת כבר תמונה יותר מציאותית. אפלטון עצמו, ניסה ללא הצלחה ליישם את עקרונות "החיים הנכונים" ברמת המדינה, שאמורה לתפישתו להישלט על ידי "מלך פילוסוף", ולא ע"י מנגנון דמוקרטי. הוא גרם על ידי כך לשפיכות דמים, גם בתקופת "שלטון ה-30" באתונה וגם כאשר בן טיפוחיו, דיאון מסירקוזה, טבח במתנגדיו בשם עקרון ה"מלך הפילוסוף" וגרם למלחמת אזרחים עקובה מדם. בנוסף, אפלטון מתעלם כליל מזכויות רוב תושבי המדינה (נשים ועבדים) ומנסח את עקרונות "החיים הנכונים": אהבת החכמה, הבדיקה העצמית והלמידה המתמדת - לגברים בעלי מעמד בלבד...

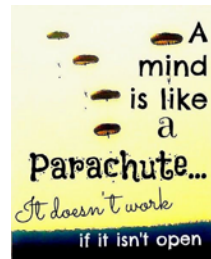

(בעודו מקונן על כך בכתב...). סיפור זה הציף אצלי את סיפור "עקידת יצחק" שמאז ומתמיד לא הצלחתי להתחבר אליו, להבין או לקבל איך מסוגל אב, בשם איזה "ציווי אלוהי", לקחת את בנו ולהיות מוכן להורגו.

הספר הציף אצלי שאלות רבות וביניהן – מהו המחיר האישי שאדם מוכן לשלם עבור ניהול חייו בהתאם לעקרונותיו, דעותיו ואמונתו? במיוחד, כאשר מחיר זה כבד, כאשר קיימת התנגשות בין עקרונות וכאשר קיים הספק לגבי נכונות וצדקת עקרונותיו? בנוסף: איך ייתכן שכל אותם אנשים מרשימים, שהיוו מקור השראה לחשיבה מקורית, מוסרית וספקנית לכל כך הרבה דורות אחריהם, לא הצליחו לראות את האיפה ואיפה באופן היחס לנשים ועבדים? אם אנשים דגולים כאלו, פורצי גבולות המחשבה, לא הצליחו לשים לב לעוול החברתי הברור הזה, איך נוכל אנו? האם נוכל אנחנו להבחין במוסכמות חברתיות השגויות מבחינה מוסרית אך מושרשות עמוק בחינוך שלנו?

לסיכום, נראה לי שעל כולנו לנסות לחיות חיים קצת יותר ספקניים. להשקיע בחשיבה מודעת, לבחון את תפישותינו הקיימות, במיוחד כאשר אנו עוסקים בגורל אחרים וכאשר יש לנו כוח על חיי אחרים, אבל גם ביחס לעצמנו. דוגמאות לכך הן: בהחלטות חינוכיות כלפי ילדינו, בהחלטות כלפי הכפופים לנו או אנשים המושפעים מעבודתנו. העיקרון נכון באותה המידה עבור מנהל (שתפקידו לשרת את הארגון, כולל את הכפופים לו) ובאותה המידה עבור פקיד שירות מול הלקוחות הנתונים ל"חסדי החלטותיו" ברצונו יפעיל "שכל ישר" ויעזור ללקוח וברצונו יפעל "כרובוט של המערכת" ויגרום עוול ונזק "בשם התקנון" ובשם "המקובל פה"!

שתהיה לכולם שבת של שלום וחשיבה מוסרית ספקנית!

הבהרה לכתבה בגיליון הקודם על גש"ר

בגיליון הקודם של בשער פורסם ראיון מקיף על נושא "גש"ר". בפרק שעסק בתקציב השתמע כאילו שהקהילה אינה מקצה משאבים לגש"ר. חשוב לנו להבהיר כי אנו מודעים לכך שחלק נכבד מתקציב הקהילה מוקדש לחברים הוותיקים ומופנה אל הפעילויות השונות הקיימות מזה שנים (כגון- בית שקמה, לילך, טיפול שטח, מועדון אמצע הדרך) המשתייכות לגש"ר עקב היותו גוף המאגד את תחום הגיל שלישי והרביעי. יחד עם זאת אחת המטרות המרכזיות של גש"ר היא ליצור עוד ועוד פעילויות חברה, תרבות ופנאי עבור החברים וליעד זה לא הוקצה תקציב נוסף של הקהילה. בכתבה ניסינו לתאר את המצב כפי שאנחנו רואים ומבינים, במידה ודברינו לא הובנו כראוי אנו מתנצלים. לא זאת הייתה כוונתנו.

בברכה,
הנהלת גש"ר.

בדיחת השבוע / ספי מנור-פלאג 😊

האם דייג אוהב דגים? או "סיפורו של לוגו" / דני בנימין

"נדוש וחסר משמעות!" / "מרגש וקולעי!" / "מדוע לשכפל בגודל כזה מוגזם על הארגזים ועל המכוניות?" / "זה בדיוק אתם! ממש גאוני!"

לנו כל פעם מחדש!). משהו שהוא לב ליבה של הקיום שלנו כחברה מצליחה, יום אחרי יום, שבוע אחרי שבוע, חודש אחרי חודש, שנה אחר שנה – האהבה לדגים. מי שרוצה לגדל דגים חייב לאהוב אותם. מי שאוהב דגים הוא זה שתמיד ידאג שהם יגיעו במצב בריא ושלם ללקוח, ומי שרוכש דגים ייתן את אמונו קודם כל במי שאוהב דגים. אנחנו מחפשים עובדים חדשים בקרב אנשים שאוהבים דגים, אנו מוכרים דגים לאנשים שאוהבים דגים, והם מוכרים את אותם הדגים לאנשים אחרים שאוהבים דגים. האהבה לדגים מבטיחה את הגידול של דגים בריאים ואיכותיים ואם יש מסר שאנו צריכים לחזק כלפי פנים – הוא זה שהצלחה שלנו כחברה מותנית באהבה שלנו לדגים ולאהבת העבודה שלנו כמגדלים וכמשווקים של דגים.

כיום האיום הגדול ביותר על הענף שלנו הוא מקרב ארגוני "זכויות החיות" שבשם "אהבת חיות" לוחצים להעביר חקיקה שתפסיק את הגידול המסחרי של חיות ותמנע את אחזקתן בשבי. במיתוג שלנו קיים מענה אמיתי וחזק לטענה שהגידול המסחרי הוא נטול רגשות כלפי שלום החיות – אמירה חד משמעית המשודרת באותיות גדולות על גבי כל אריזת דגים שנשלחת לחו"ל ונחשפת לכל מי שנמצא בדרך בשרשרת האספקה.

המיתוג נועד לשדר מסר כלפי חוץ וכלפי פנים. הוא אמור גם למשוך התקשרויות חדשות. אנו בהזרוע אקוויטיקס לא במיוחד מחפשים לקוחות חדשים (בוודאי לא בארץ), אבל אנו כן מחפשים כיוונים חדשים, יזמויות מעניינות ו/או משלימות לתמהיל העסקים שלנו והתקשרויות אסטרטגיות בתחום שלנו או בתחומים נוספים. מכאן שקיימת חשיבות בחשיפת המותג כדי ליצור הד, סקרנות, עניין ואולי גם כדי למשוך התקשרויות. הבלטת הלוגו מעידה על גאווה במה שאנו עושים וניסיון להפיץ את המסר החשוב הזה רחוק וחזק ככל האפשר, מתוך שכנוע שהדבר יביא לנו רק אהבה (והצלחה).

ארבע הערות אלו מייצגות את התגובות הרבות שאני מקבל נוכח הלוגו/הסלוגן החדש שצירפנו כחלק מהמיתוג שלנו על גבי הניירת, כרטיסי הביקור והארזיות, אך בעיקר כשרואים אותו בגדול על המכוניות שלנו. בעקבות השאלות והביקורת החיובית והשלילית להלן הסיפור האמתי (וההסבר המקצועי), על "היולדו של לוגו חדש".

על רגל אחת (וממש בקיצור) אפשר לומר שבעבר התפקיד העיקרי של מיתוג היה ליצור בידול וייחודיות לחברה כלפי חוץ ואולי גם כלפי פנים. כיום, בנוסף לבידול, מיתוג אמור לייצג את ערכי הליבה של החברה, לשקף את מה שהלקוח מרגיש כשהוא חושב עלינו, לחבר לקוחות באופן רגשי לחברה ומוצריה, למשוך לקוחות חדשים וכמובן לספק השראה לעובדי החברה. סלוגן/ מיתוג טוב מנסה לפנות יותר לרגשות ופחות לשכל.

הסלוגן הישן "Ornamental Fish and Waterlilies" אכן נועד ליצור בידול ולספק מידע בסיסי על החברה ועיסוקיה – בעיקר בשנות הקמתה ותחילת עבודתה כשאיש לא ידע אם Hazorea Aquatics היא חברה לסקי מים או למסנני בריכות שחייה. כיום, כשהמוניטין שלנו הולך לפנינו בשווקים השונים, חשוב יותר שהסלוגן יקלע למהות העשייה שלנו

למען הלקוחות שלנו ולמען עצמנו. עלו רעיונות רבים שכללו מילים כמו "טכנולוגיה", "קידמה", "מצוינות", "שירות", "איכות", ועוד, אך הבעיה עם כל הדימויים שעלו ממילים אלו הייתה שלא בהן כדי להבדיל בינינו לבין חברת מזגנים, חברת מחשבים או כל חברה אחרת בתחום כלשהו. עלו גם רעיונות שכללו ביטויים מצחיקים או כאלה עם מסר כפול, אך משום מה אלה הצטיירו יותר כגימיקים ופחות כביטויים של ערכי החברה.

ההשראה לסלוגן הקיים באה מתוך העשייה היום יומית שלנו בכל התחומים – משהו לכאורה פשוט מאד שהוא בעצם משודר בכל מה שאנו עושים, (ושדרור בקיש מזכיר

לפניכם עדויות כתובות מילדי הקיבוץ. כולם נוגעים בחופש הגדול, בחוויותיו והתחושות שהוא מעלה בקרב הילדים. בחלקם ניתן לקרוא דברי תודה ובחלקם בדיוק ההיפך. מעניין להתרשם מהם על רוח התקופה / צוות הארכיון

סיום החופש הגדול 1976 - אשר בנארי

שיחה חופשית של המוסדניקים על עצמם על הקיבוץ ובכלל, 15.7.1978

- רוב הקיבוץ לא מודע לבעיה ששמה מוסדניקים, חוץ מההורים והחברים במקומות העבודה, לאף אחד לא אכפת אם יש מוסדניקים או אין. אנחנו לא בראש שלהם
- נורא חיכיתי לחופש לבוא לקיבוץ, ממש ירדה לי כל השמחה כשנכנסתי לשיחה עם ההורים, ודבר ראשון שפתחו ואמרו לי, זה שאני מהווה הטרדה. אני לא יודעת אם נפגעת מזה אבל.... כשאני מסתכלת על המוסדניקים, על עצמי, אז אני חושבת שזה הגוף שיבנה את הקיבוץ יום אחד....
- אני חושבת שלא עיכלו את העובדה שהמוסדניקים הם שייכים לקיבוץ בדיוק כמו הח"ץ והחברה.
- זה הבית שלי. אז למה אסור לי לראות כאן סרט ?
- כשמוסדניק מופיע בשמונה וחצי בערב בחדר האוכל כולם מסתכלים עליו ככה.... למה זה כל כך מפתיע שאנחנו באים הביתה (בזמן הלימודים) כל אחד שואל אותי מה אני עושה פה, כאילו שאני בא מארה"ב, כאילו שאין לי זכות....
- למה שלא אהיה פה? למה משתוממים? זה לא הבית שלי?.....

על סרט ועל צנזורה, מכתב למערכת, 29.7.1966

אנו מקווים שפנייתנו היא פנייה לכתובת הנכונה. בכל יום ג' מוקרן סרט בקיבוצנו, ואף רצוננו הוא לחזות בסרט המוקרן. ביום ג' האחרון נאמר שמסיבות חינוכיות לא נוכל לחזות בסרט. אין אנו באים לחלוק על העובדה שיש סרטים "למבוגרים בלבד", אך בקשה לנו שבתקופת החופש יבחרו נא סרטים אשר יתאימו לכל הגילים. איננו יודעים אומנם במדויק אם הסרט שהוקרן השבוע היה חינוכי פחות מאשר "אתמול, היום ומחר", בכל מקרה אנו מבקשים שיתחשבו בנו.

בברכה ובתודה
קבוצת "צאלה"

מכתב תודה של ילדי המוסד על תקופת החופש הגדול, 10.10.1975

תודה על הכל!
אתם זוכרים, שהיה חופש גדול והיינו בבית! אם אינכם זוכרים - אנחנו זוכרים, ואנחנו גם זוכרים שהיה לנו טוב בו.

וכל זאת הודות לכמה אנשים, ובכלל לקיבוץ כולו. אנו רוצים להודות ליוסי יערי וניר רענן, המקשרים הנפלאים, שלא פעם רצו בשבילנו להשיג מלווים לטיולים ומכוניות, על ההסעות שהיו כל החופש פעמיים - שלוש בשבוע, ובכלל על הדאגה לנו.

לסידור העבודה, שכמעט עמד בכל דרישותינו. למזל שדאגה לנו לאוכל הבראה.
לכל צוות המטבח, שמילא את כל בקשותינו הגסטרונומיות.
לאסתר, לחווה ולוורד על הטיפול בנו בבתיים ובבגדים. ובכלל המון תודות לכל הקיבוץ על החופש הנהדר ובתקווה להמשך לא פחות טוב גם בלימודים.

מאתנו המוסדניקים
חורש, רותם ואלון

היכן אני נמצא?

פינת החידה של דני נהב

פתרון חידה מס' 19 (מהעיתון הקודם)

אני שומרת על הבית,
תוך מבט לעבר הבתים שחלפו
כאשר ההצלה לא הגיעה.

העמדה של יוחנן בן יעקב על חרכי הירי שבה

אורי חץ ובתו רמה ליד העמדה –
הפותרים הראשונים

הפעם החידה שולחת מבט אל הקיבוץ בראשית דרכו כאשר זו "השומרת על הבית" מרמזת על אחת משבע העמדות (כאן המקום להודות לגדעון אמיר שהעשיר אותי בידע שלהלן), שהוקמו בהיקפו של הקיבוץ ומטרתן להגן על יושביו חלוצי ההתיישבות, מפני פורעים מבחוץ. כול מי שילדותו עברה עליו בקיבוץ זוכר בטח לטוב את "העמדה של רות", אליה היו נשלחים לשיחות פסיכולוגיות כאלו ואחרות ה"מתקשים בהשתלבות חברתית", דוגמת כותב שורות אלו. עמדה זו, שהייתה בקרבת חברת הילדים, סמוך לפינת רני כיום, נעלמה מהעולם אך את "עמדת אוניית השודדים", או בשמה שלפני כן "העמדה של אדי מרוז" ניתן למצוא עד היום ליד מת"ן. עמדות נוספות שכבר אין להן זכר היו ארבע – אחת באזור של מה שהייתה בעבר הנגרייה ולימים תעשיית רהיטים, שנייה בסביבות הרפת ליד המאזניים שעמדו שם שנים רבות לשקילה, שלישית מול שער הכניסה לקיבוץ, וכמובן – "העמדה של משפחת מרכס", שנזכרה בחידה הראשונה במדור זה ושהייתה צמודה, מרחק מטרים ספורים בלבד משפת בריכת השחייה הישנה. אך לא באלו העמדות עניינה של החידה אלא בעמדה החמישית – "העמדה של יוחנן בן-יעקב" (שימשה אותו כשומר השדות ולאחר מכן גם כסטודיו ראשון), שניצבת עדיין במלוא זקיפות קומתה הנמוכה בצד הכביש העולה ממשרד הבניין לעבר מה שהיה בעבר מב"א. עמדה זו צופה לכיוון מזרח וממנה ניתן היה לראות את בתי הכפר הערבי אבו-זריק, בתים שניטשו על ידי תושביו וחלפו מהעולם, בתחילת אפריל 1948, כאשר "צבא ההצלה" של קאוקג'י, במהלך המערכה על משמר-העמק, נעצר ולא הגיע לעזור לתושבי הכפר שנהיו בין לילה לפליטים העושים דרכם לכיוון ג'נין במזרח.

קורא שחושב שהוא פתר את החידה ויודע לאיזה מקום מרמזת החידה – ימהר למקום (כדי להיות הראשון, שיזכה בפרס) ויצלם את עצמו כאשר האתר מופיע בצילום יחד איתו.

את הצילום עליו לשלוח בזריזות (שוב, כדי להיות הראשון...) לכתובת המייל הבאה: nehab559@gmail.com

חידה מס' 20

אני נמצא במקום,
בו הצליל הוא שיחלצני
מקור אלי חום.